

Hoesa..... komisch.....

Buurt Garüp

HENGSTENSTATION GARUP

Greta Wymenga

Hoesa komysk.....

Herinneringen uit een lang verleden aan gebeurtenissen die zich afspelen in een Fries dorp.

Gretha Wymenga

Colofon

Copyright© 2018 Gretha Wymenga

Auteur: Gretha Wymenga

Druk: Pumbo.nl

Omslagontwerp: Jaap Heeringa / Pumbo.nl

Vormgeving binnenwerk: Jaap Heeringa

Korte verhalen bundel

1^e druk september 2018

2^e druk oktober 2018

3^e druk januari 2019

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Inhoud

<i>Voorwoord.</i>	1
<i>Aankomst</i>	2
<i>Ot en Sien</i>	3
<i>Bijnamen</i>	4
<i>Tijdverdrijf</i>	5
<i>Koffie klets</i>	6
<i>Verkiezingen</i>	7
<i>Wederwaardigheden uit de dokterspraktijk</i>	8
<i>Dorpsberichten</i>	11
<i>Griet</i>	13
<i>Godskes</i>	15
<i>De dominees</i>	16
<i>Dierenleed</i>	18
<i>Bruiloft</i>	19

Voorwoord.

Als je vaak de uitdrukking bezigt: “Je kunt er wel een boek over schrijven”, hoor je van diverse kanten: “Doe het dan ook eens”.

Het moet er dus maar eens van komen.

Al bij mijn komst in Garyp in 1949 ontdekte ik dat daar de humor op straat ligt.

Als geboren en getogen Garyper zie je dat waarschijnlijk niet.

In een paar korte verhaaltjes die ik hier opschrijf, zal dat ongetwijfeld opvallen.

Voor degene die Garyp niet kent, behoeft de achtergrond waartegen deze gebeurtenissen zich afspelen, wel enige uitleg.

Het inwoneraantal van dit dorp was destijds omgekeerd evenredig aan de bedrijvigheid die er heerste.

Er waren bij voorbeeld: 3 bakkers, 4 slaggers en 2 textielzaken.

Toen Luut en ik trouwden, was het voor ons moeilijk om 3 bakkers te begunstigen, maar we moesten dat wel, omdat Luut bij alle drie bakkers het bakkersmeel leverde. Eén bakker voelde zich wel eens tekort gedaan, maar dit was spoedig voorbij toen hij begreep dat we niet alleen brood aten.

Veel mensen waren jaloers op elkaar. Bij die jalousie speelde dit bij de meeste mensen rond hun beurs.

Ik wens u veel leesplezier.

Aankomst

Afkomstig uit Leek ben ik op 1 juli 1949 aangekomen in Garyp en ging ik wonen in het gezin van dr. Heeringa waar ik de apotheek mocht beheren.

De dokterswoning in 1935

Wie had toen kunnen bedenken dat ik mijn verdere leven in Garyp zou blijven.

Ik vond daar mijn levenspartner, ik heb veel mensen leren kennen en ik was en ben daar gelukkig.

Er viel evenwel voor mij nog heel veel te leren van de Friezen, het “Frysk” en de eigenaardigheden van de Garypers.

Ot en Sien

Het viel mij op dat het grootste gedeelte van de schoolgaande kinderen nog gekleed ging in Ot en Sien kledij.

Bij navraag bleek dat de meeste ouders niet eens wisten wat voor outfit dat was. De tijd stond een beetje stil.

Bijnamen

Heel veel bewoners van het dorp waren voorzien van een bijnaam, wat, als je daar niet helemaal van op de hoogte was, in de apotheek nog wel eens tot misverstanden kon leiden.

Zo kende je:

- Jan Bultsje
- Jan Piedad
- Harm Priester
- Antsje Kak
- Hendrik Seisteantsje, die inderdaad aan ieder voet 6 tenen had
- Reade Kees
- Harm Sabelbeen
- Jan Einekont
- Sytske fan 'e Sopsiederij

Tijdverdrijf

Bij het uitgaan van de school werd er, meestal door jongens, heel vaak gevochten.

De school zoals die vroeger was

Je kon dan in iedere straat wel een relletje vinden. Bij navraag naar de reden bleek vaak dat ze zelf niet wisten waarom eigenlijk.

Eens dacht ik, daar moet toch eens een eind aan gemaakt worden. Terwijl ik onderweg was naar zo'n rel, was mijn veel oudere buurvrouw ook op het spektakel afgekomen en zei: "Jongens, jongens, moat dit no sa? D'r is al genôch oarloch op 'e wrâld."

Waarop het slachtoffer, terwijl hij ruggelings op de tegels lag, zei: "Wolle jo jo d'r efkes net mei bemoeie?"

Dat antwoord werkte dermate op mijn lachspieren, dat ik mijn poging tot enige opvoeding maar heb gestaakt.

Langzaam aan zijn, in verloop van tijd, de relletjes vanzelf gestaakt.

Koffie klets

Tijdens de koffie bij de firma van Luut werd er zo over van alles gepraat.

Zoals de keer dat er werd gesproken over iemand die onlangs was overleden.

Ik merkte op dat ik het altijd een goed en aardig mens had gevonden, waarop een ander antwoord: “No, ik ha die man nog nea sympatisant foun”.

Een andere keer miste ik J.. Op mijn vraag of hij nog zou komen werd geantwoord: “Nee, J. moet earst mei syn auto nei Bourgonje”. Dat bleek garage Bourguignon te zijn.

Op een ander moment werd er aan één van de aanwezigen gevraagd hoe het met haar zieke vriendin ging, waarop zij antwoordt: “O, dy wurdt al wer wat betterder”.

Verkiezingen

Tijdens een verkiezingsdag ergens in de jaren 60, loop ik naar het stemhokje.

Komt er uit stemhokje nr. 3 een stem die roept: “Kin ien my efkes helpe, ik kin Boer Koekoek net fyne”.

Grote hilariteit in het stemlokaal.

Wederwaardigheden uit de dokterspraktijk

Als iemand uit mijn directe omgeving afgestudeerd is als arts en ik vraag wat nu het vervolg zal zijn, blijkt de meeste belangstelling te liggen bij specialiseren.

Ik probeer dan, puttend uit mijn ruime ervaring in een plattelandspraktijk, de persoon duidelijk te maken hoe daar, ondanks het vele klagen en de pijn, zo veel te lachen valt.

Zoals:

Er komt een nogal bazige vrouw de overvolle wachtkamer binnen tijdens het spreekuur.

Zij roept: “Wat is hjir oan de hân, as is de dokter d’r net?”

“Nee” zegt iemand, “hy moest nei in befalling.”

Zegt de dame in kwestie: “Koe dat net efkes wachtsje?”

Een andere keer komt de dokter thuis na het vangen van het negende kind in een gezin.

Hij zucht diep en ik vraag: “Is er iets niet goed gegaan dokter?”

Hij zegt: “Nee hoor, alles wel, maar ik heb de huisvader maar eens ernstig toegesproken dat dit zo niet verder kan gaan, zijn vrouw gaat er kapot aan.

Is het antwoord van die man: “ Mar dokter, wy hawwe ûs maatregels al troffen, myn frou sliept al lang op souder.”

Ik heb hem toen maar het advies gegeven om, voordat hij naar bed gaat, eerst even de zolderladder weg te halen.”

Een patiënt die aan langdurige hoofdpijn leed, gebruikte wel 30 A.P.C. poeders in 5 dagen.

De dokter vond dat niet verstandig, hij zag al paars om de neus en hij zei mij dat wanneer hij weer nieuwe poeders kwam halen, ik hem eerst even naar hem moest doorverwijzen voor een gesprek.

Toen ik dat aan de man doorgaf was zijn commentaar: “Ik hie altieten al tocht dat jo my dea ha woene.”

Drankjes waren in die tijd het meest gangbare medicijn in flesjes van 300 cc.

Daarin werd het betreffende medicijn opgelost in kraanwater. Vaak deden we daar voor de herkenning een paar druppels rode of bruine kleurstof bij.

De afhaal medicijnen stonden elke middag klaar op de tafel in de wachtkamer. Ieder kon zijn eigen medicijn daar dan ophalen.

Eens bracht een man per ongeluk een rode drank voor zijn vrouw mee. Zij was echter een bruin drankje gewend.

Bij het zien van de rode drank was zij zeer ontstemt en stuurde haar man terug naar de apotheek met de boodschap: “Myn frou sei dat sy allang tocht hie, dat dat minske (ik dus) net te vertrouwen is.”

Er viel werkelijk veel te lachen.

Op een middag stond de dokter driftig te schrijven in het boek waarin de uit te geven recepten werden bijgehouden.

Plotseling zegt hij: “Je mag even niet opkijken maar raad eens wie daar op de oprit loopt?”

Ik luisterde goed en zei: “Dat is Hendrik Seisteantsje, dokter.”

Dokter: “Goed zo, je leert het al aardig.”

Zo moeilijk was het niet, Hendrik was goed te herkennen aan zijn loopje vanwege de zes tenen aan ieder voet.

Er leefden nog al wat mensen in het huis van de dokter en er moesten dus dagelijks ook nog al wat aardappels worden geschild. Voor dat klusje kwam elke dag de heer Joekema langs. Hij kreeg een plekje in de keuken en schilderde daar zijn piepers.

Als de dokter dan langs kwam lopen vroeg hij: "Moarn Joekema, hoe ist?"

En steevast was het antwoord: "Oh dokter, da witte jo wol, pyn ynt lichem".

Op de foto Frans Joekema omringd door de dames Haitsma en Dijk.

Dorpsberichten

Zoals hiervoor al vermeld, hadden veel mensen in het dorp een bijnaam.

Eén persoon verdient het om apart genoemd te worden, hij was een onmisbare figuur in de Garyper samenleving.

In de omgang werd hij Teade Beer genoemd en hij vervulde de functie van Dorpsomroeper en was als zodanig een zeer belangrijke figuur. Als er iets bijzonders was, fietste hij door het dorp met een hele grote koe-bel en luidde die onheilspellend.

Op de foto Teade met fiets maar zonder bel.

's Winters was de boodschap meestal: De iisbaan is hjoed iepen!

Wanneer hij bij het doktershuis was aangekomen riep hij: De ijsbaan is geopend!

Dat was speciaal bedoeld voor de niet-Friezen.

Soms riep hij er ook noch achteraan: Hawwe jim it wol heard?

Aan de Inialoane waren destijds twee krenslachterijen gevestigd. Nu zouden deze bedrijven noodslachterij geheten hebben.

Ook voor deze zaken trad de genoemde omroeper op.

Hij riep dan als er weer eens een 'wrakke ko' of een schaap geslacht was: "Hjoed fleis op de Loane."

Iedereen begreep dat kennelijk.

Griet

Een vrouw met een prachtige bijnaam ontbrak ook niet.

Zij werd Griet Woartelpot genoemd. Bij navraag bleek dat niemand meer wist waar die naam vandaan kwam. (Zie de verwijzing op de laatste pagina wanneer u het toch wilt weten.)

De drie diaconiehuizen met op de achtergrond de voorraadschuur van Luut

Zij woonde in een in drie appartementen verdeelde diaconiewoning aan de Greate Buorren, ongevraagd paste zij op de schoolgaande jeugd en op de buurkinderen.

Kinderoppas

Eens mochten onze zonen Ate en Fokko (5 en 3 jaar) samen naar Beppe.

Beppe woonde 4 huizen bij ons vandaan. Als ze elkaar goed bij de hand hielden, mochten ze zonder begeleiding. De oversteek van de Inialoane lag er wel tussen maar ze waren nog niet overgestoken toen Griet ze al terugbracht. “Der wienen die smoarrige krobben allinne op ‘e dyk, maar dat kin dochs net?” Hoe los je zoiets op?

Enge hond

Eens moest Griet naar de dokter, ze had een pijnlijke elleboog. Huilend stond ze bij ons op de stoep en eiste dat Luut met haar mee ging, want: “de dokter hie san grutte houn, jo kinne dat bist better beethâlde as ik”.

Zo beleefden we veel voorvallen met Griet.

Brand

Eens brak er brand uit in haar woning, ze was volkomen van de wijs en wilde nog van alles redden. Een brandweerman pakte haar bij de kraag en bracht haar naar mij. Of ik wel even op haar wilde oppassen want, zei de brandweerman: “Sy brânt daliks mei op”.

Toen ik even later een telefoontje kreeg van Omrop Fryslân omtrent de brand, glipte Griet de deur uit.

Na enkele minuten werd ze weer bij mij in huis gebracht met dezelfde opmerking van dezelfde brandweerman.

Godskes

Tussen ons 'lege-zakkenhok' en 'Café Unicum' stond een huis, dat werd bewoond door Wierd en Sjoerdsje, een niet erg jong stel en niet getrouwd. Zij waren waarschijnlijk het eerste 'ongehuwd samenwonend' paar van Garyp.

Wierd gebruikte vaak het stopwoord "Godskes siz ik" dat vaak voor nogal wat hilariteit zorgde.

Op een ochtend, heel vroeg, kwam Wierd bij ons met de mededeling dat zij in de voorgaande nacht door de bodem van de bedstee waren gezakt en in de onderliggende kelder terecht waren gekomen, boven op de aardappels. Volgens Wierd had het aardig wat tijd gekost om zich uit die benarde positie te bevrijden omdat Sjoerdsje (80 kg) boven op hem lag. "Godskes siz ik, ik ha trije keer

roppen: Heare, Heare, moat ik hjirre sa stjerre?"

Griet Woartelpot ging vaak bij Wierd en Sjoerdsje op bezoek. In die periode, de vijftiger jaren, had de familie B.W., bestaande uit 10 personen, zich gesetteld in 'Café Unicum'.

Dit ontlokte buurman Wierd de opmerking: "Godskes siz ik, it liket wol een weeshûs".

Eens kwam Griet uit de achterdeur van het huis van Wierd en Sjoerdsje. Daar werd ze aangereden door één van de zoontjes van B.W.. Griet lag op de klinkers en kwam niet meteen overeind. De kleine dader draafde in paniek naar zijn vader en riep: "Heit, heit, ik ha Griet Stampot dea ryden".

De dominees

De outfit van ds. Osinga.

Donkerblauw petje, jack, rugzak en op een sportfiets.

Eén van de schapjes van de kudde vond dat dat niet paste voor een dominee en zei tegen mij het volgende: “Hy komt nog al es een kear by ús, mar als ik him dan wer de doar út litte moet, dan sjoch ik earst efkes as der ek ien op ‘e dyk rint. Stel dy foar dat die man as frou my freget: Wa is dat? Dan moet ik sizze: Dat is ús dûmny. Soest dy net dea skamje?”

Preken

In een gesprek met de dominee viel eens het woord ‘preken’.

Commentaar van de dominee: “Ik preekje net, As bern undogensk west hawwe , krije se in preek.

Sneins verkundigje ik “IT WURD”.

Goede bedoelingen van ds. Keizer

Vroeg op een maandagmorgen komt dominee Keizer bij Luut op kantoor en zegt: “Wat ik nou toch gisteren hoorde: boeren zijn de slechtste betalers van de wereld! En Luut, als jij dat beaamt, maak ik daar voor aanstaande zondag een preek over.”

Roept Luut geschrokken: “Alstublieft niet dominee, ben ik volgende week mijn hele klantenkring kwijt”.

Dierenleed

Gedurende meerdere jaren woonde er op de Greate Buorren een veeverloskundige.

Als het zo uitkwam castrateerde hij ook katers. Dat deed hij samen met de heer van der Zwaag van de Inialoane.

Om bijten en krabben te voorkomen vonden deze operaties plaats in een melkbus. Dit bracht vanzelfsprekend afschuwelijke geluiden te weeg. Tot in de verre omtrek waren die te horen.

Op een gegeven moment werd dit ook mevrouw van der Zwaag te erg. Zij spoedde zich naar de mannen en riep: “Moat dit no sa?”

Waarop haar man als commentaar gaf: “Wy kinne hjir neat oan dwaan, hy spint net, Tienke!”

Bruiloft

In de jaren zeventig waren bruiloften aan de orde van de dag, zo ook bij Café Unicum.

Voor de omwonenden betekende dit: om 19.30 uur ramen en deuren sluiten en als de muziek dan nog steeds in huis doordrong ging je maar een paar uur later dan gewoonlijk naar bed.

Maar als dan na 12 uur klanken van “En Adam sloech Eva mei de sûkerbieten....., Tulpen uit Amsterdam of It Woanskip” klonken, wist men dat het feest bijna afgelopen was.

Vaak volgende nog een paar ogenblikken stilte, waarschijnlijk tijdens het slotwoord van de ceremoniemeester en dan: “Wilt u o God mijn drank betalen”

Dat was het sein de ramen en deuren weer open te doen en dan nog een kwartier van het afscheid nemen te genieten.

Dat verliep meestal als volgt:

“Doeg, komst ek es by ùs?” Portier dicht en toeteren

Of “Dochst jim mem de groeten even?” Portier dicht en toeteren.

Of “Wat wie it een mooi feestje, net?” Portier dicht en toeteren.

Enzovoort, enzovoort....

Een hele belevenis.

PS.

Ga voor meer mooie verhalen over bijzondere mensen uit Garyp naar:

<https://www.garyp.nl/diversen/bijzondere-garipers>

Daar vindt u ook het levensverhaal van Griet Woartelpot en haar echte naam.

Een andere aanrader is:

<https://www.facebook.com/garyp.alde.fotos>

Voor prachtige oude foto's uit Garyp

Garijp Chr. Nat-School.